

”Det är ju saker som påverkar oss...”

- Barnkonsekvensanalys av socialförvaltningens internbudget 2023

Utgångspunkter

”Det är ju saker som påverkar oss. För vi barn är också många, så vi borde ändå kunna vara en del av den procenten som påverkar.”

Detta är ett citat från ett barn som tillfrågades om sina åsikter om barns delaktighet och inflytande vid kommunala beslut i Barnombudsmannens rapport 2022. Hur socialförvaltningens resurser fördelas påverkar i stor utsträckning barns rättigheter. Denna barnkonsekvensanalys syftar därför till att utreda hur kommande års budget kan komma att påverka hur barns rättigheter får genomslag i socialförvaltningens verksamhet.

Barnkonsekvensanalysen har genomförts av Frida Andersson, förvaltningsjurist och barnrättsstrateg, på uppdrag av economichefen.

Berörda barn och deras åsikter

Förvaltningens internbudget berör direkt alla barn som är, eller kan komma att bli, aktuella för utredning eller insatser inom socialnämnden i Helsingborgs ansvarsområde. Vidare berörs indirekt barn till föräldrar eller andra närstående vuxna som erhåller insatser från socialförvaltningen. Inga barn har hörts av socialförvaltningen inom ramen för denna barnkonsekvensanalys utan den grundas istället på Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 19¹ där man konsulterat 2693 barn från 71 länder i fråga om offentlig budgetering. Vidare har barns åsikter inhämtats från Barnombudsmannens rapport *Blir det någon skillnad – Eller säger vi det här helt i onödan?*². Inom ramen för rapporten har drygt 250 barn i åldrarna 6–15 år delat med sig av sina tankar och erfarenheter om hur de upplever sin möjlighet till delaktighet och inflytande i sin hemkommun. De tillfrågade barnen från rapporten och den allmänna kommentaren framförde bland annat följande:

¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter (artikel 4).

² Barnombudsmannens rapport 2022 *Blir det någon skillnad – Eller säger vi det här helt i onödan?* som bland annat tar upp barns delaktighet vid kommunala beslut.

”Att satsa på våra familjer är också ett viktigt sätt att trygga våra rättigheter.”

”Det är ju saker som påverkar oss. För vi barn är också många, så vi borde ändå kunna vara en del av den här procenten som påverkar.”

”Glöm inte att ta med barn med särskilda behov i era budgetar.”

”Det är ju mer saker som liksom bestäms åt oss och sen måste vi bara anpassa oss efter det.”

”Det är omöjligt för er att satsa på oss om ni inte frågar oss vad ni ska satsa på! Vi vet – ni borde fråga oss.”

Aktuella bestämmelser

Barnkonventionens grundprinciper regleras i artikel 2, 3, 6 och 12 och är vägledande för hur konventionens samtliga artiklar ska tolkas och tillämpas. Förbudet mot diskriminering framgår i artikel 2 och innebär att inget barn får diskrimineras på någon grund. I budgetsammanhang innebär diskrimineringsförbudet att vissa grupper av barn inte får diskrimineras i budgetbeslut. För att uppnå faktisk jämlikhet bör de grupper barn som kvalificerar sig för särskilda åtgärder identifieras för att budgeten ska anpassas så att åtgärderna kan genomföras. Artikel 2 utesluter inte positiv särbehandling.

Principen om att barnets bästa ska beaktas särskilt vid åtgärder som rör barn regleras i artikel 3 barnkonventionen. Denna barnkonsekvensanalys syftar till att fastställa vilken effekt internbudgeten kommer ha för att barns rättigheter ska förverkligas.

Artikel 6 fastslår barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barnrättskommittén konstaterar att satsningar på barns utveckling i den tidiga barndomen leder till positiva effekter för barns förmåga att utöva sina rättigheter, bryter fattigdomsspiraler, och skapar stora ekonomiska vinster på sikt.³

Barns rätt till delaktighet och inflytande regleras i artikel 12 och innebär att barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

Utöver grundprinciperna i barnkonventionen är artikel 4 central i fråga om budget. Artikel 4 innebär att konventionsstaterna har en skyldighet att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra barns rättigheter enligt barnkonventionen. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder. För vår del innebär bestämmelserna i artikel 4 i grova drag att socialförvaltningens verksamhet ska ha en god kvalitet och att skattemedel ska användas på bästa möjliga sätt för att barns rättigheter ska få genomslag.

Internbudget 2023

³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter (artikel 4), punkt 50.

Socialförvaltningens ekonomiska tilldelning är i grunden densamma som föregående år. Extra tilldelning för det kommande året inbegriper en allmän kostnadsuppräknings. Förändringar i demografin innebär däremot att tilldelningen blir lägre inför nästkommande år jämfört med innevarande år.

Föregående års riktade satsningar vad gäller en ökad andel ansökningar istället för anmälningar, Case managers, stöd i vardagen och fullföljande av insatser inom Vuxen kvarstår i den interna budgeten för 2023.

Vidare tilldelas socialförvaltningen femton miljoner kronor för generell förstärkning och utveckling.

Tre miljoner av den extra tilldelningen går som en del av föreslagen tilldelning gällande personalkostnader samt inflationsökningen. Resterande tilldelning för generell förstärkning och utveckling av socialförvaltningen har fördelats internt enligt följande förslag:

Budgetposter som direkt och indirekt riktar sig mot barn och unga

- 2 500 000 kr (utöver förra årets investering om totalt 4 300 000 kr som fortsatt gäller) till förvaltningens omställning från socialtjänst till sociala tjänster. *Den totala summan om 2 500 000 kr är en förvaltningsövergripande investering.*
- Placeringsbudgeten inom verksamheten Barn, unga och familj utökas med 6 000 000 kr.
- 3 500 000 kr till förhöjda arvoden till familjehem enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) nya riktlinjer för ersättning.

Andra större investeringar som berör barn

Utöver ovanstående satsningar investerar socialförvaltningen 3 186 000 kr för att starta upp ett Familjefridscentrum. Familjefridscentrum är en satsning som inbegriper rådgivning, stöd, skydd och insatser till personer som direkt eller indirekt är utsatta eller utsätter för våld i nära relation, hedersproblematik, människohandel och prostitution. Familjefridscentrum ska bedrivas i samverkan med polis, åklagare och Region Skåne. *Den totala summan om 3 186 000 kr är en förvaltningsövergripande investering.*

Åtgärder för att uppnå en budget i balans

Socialnämndens prognos från september i år visar på ett underskott på 9 miljoner för 2023.

Planerade långsiktiga åtgärder för att uppnå en budget i balans under 2023 inbegriper bland annat förflyttningar med fokus på tjänsteinnovation och en prioritering av tidiga, förebyggande insatser. Under 2022 har förvaltningen vidare tillsatt en så kallad Placeringsgrupp som har till uppdrag att kartlägga brister vid placeringar och föreslå åtgärder för att kvalitetssäkra placeringsprocessen.

Analys och bedömning av barnets bästa

Identifierade intressekonflikter

Utifrån det ekonomiska underskott som förväntas för 2022 och då kommunens tilldelning till socialnämnden i grunden är densamma för 2023 kan det antas att socialnämnden under kommande år kommer behöva rusta sig för den ekonomiska utvecklingen för att säkra verksamheten framåt.

Att hushålla med socialnämndens ekonomiska resurser är därför ett intresse som måste vägas mot intresset av att på kort och lång sikt tillhandahålla sociala tjänster av god kvalitet för alla de barn som direkt och indirekt berörs av socialnämndens verksamhet.

Budgetposter som direkt och indirekt riktar sig mot barn och unga

Fördelningen av den extra tilldelningen för förstärkning och utveckling av verksamheten präglas av en tydlig prioritering av förebyggande arbete och insatser i hemmiljön i ärenden gällande barn. Vidare prioriteras fortsatt en ökad tillgänglighet till verksamhetens insatser genom att resurser avsätts för att öka andelen aktualiseringar genom att medborgarna ansöker om stöd istället för att aktualiseringar sker genom orosanmälan. Barnrättskommittén lyfter särskilt fram vikten av tidiga insatser i de allmänna kommentarerna⁴. Enligt Barnrättskommittén leder satsningar på tidiga och förebyggande åtgärder till positiva effekter för barns förmåga att utöva sina rättigheter och skapar ekonomiska vinster på sikt. Det är också positivt utifrån ett barnrättsperspektiv, i synnerhet artikel 5, 9 och 18, att barn kan få stöd på hemmaplan i ett tidigare skede istället för att behöva lyftas från sin familj och hemmiljö för att få behövlig vård. Att i budgeten prioritera förvaltningens förebyggande insatser till barn får därför anses vara mycket väl förenligt med nämnda artiklar samt barns rätt till liv, överlevnad och utveckling enligt artikel 6 barnkonventionen.

Det ska poängteras att artikel 6, tillsammans med skyddsartiklarna i barnkonventionen, även inbegriper en rätt till skydd och det är därför positivt att man har utökat placeringsbudgeten beträffande inom verksamheten Barn, unga och familj. Placering av barn utanför hemmet är en av förvaltningens största utgifter och budgetposten har historiskt regelmässigt överskridits. Barns rätt till skydd enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) får aldrig eftersättas till förmån för ytterligare försök till förebyggande åtgärder i det enskilda fallet. Det är positivt att budgetposten har utökats eftersom tillräckliga resurser är avgörande för att tillgodose barns behov av placering utanför hemmet, när det bedöms nödvändigt utifrån barnets bästa. Förvaltningen har många ärenden gällande barn med komplexa behov och det är idag svårt att rekrytera lämpliga jourhem och familjehem. I detta avseende är Placeringsgruppens uppdrag och tillskottet om 3,5 miljoner till ökade arvoden för familjehem enligt SKRs nya riktlinjer av stor betydelse. Det är av stor vikt att förvaltningen kvalitetssäkrar placeringsprocessen vad gäller såväl vårdens innehåll som de avtal som gäller för placeringar. Höjningen av arvode till familjehem som SKR

⁴ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter (artikel 4), punkt 49-51.

föreslår i sina nya riktlinjer syftar till att öka kommunernas möjlighet att konkurrera med de konsulentstödda verksamheternas arvode, vilket kan leda till en lägre total placeringskostnad för kommunerna.

Investeringen att starta upp ett Familjefridscentrum som i samverkan med polis, åklagare och Region Skåne ska ge rådgivning, stöd, skydd och insatser till personer som direkt eller indirekt är utsatta eller utsätter för våld i nära relation, hedersproblematik, människohandel och prostitution genomsyras av ett barnrättsperspektiv och bedöms vara uppenbart till barns bästa. Denna tilldelning utgör en positiv särbehandling i enlighet med artikel 2 barnkonventionen som riktar sig särskilt till målgruppen barn med uttalade behov av skydd och stöd för att få sina rättigheter tillgodosedda. Verksamheten riktar sig även indirekt till barn som anhöriga till utsatta vuxna inom målgruppen. Satsningen bedöms positiv utifrån artiklarna 5, 9 och 18 eftersom stöd till föräldrar i utsatta situationer påverkar barnets situation och innebär ett stärkt skydd för barnets rättigheter som anhörig. Verksamheten bedöms vidare stärka barns rätt till liv, överlevnad och utveckling enligt artikel 6 och innebär i synnerhet ett stärkt skydd mot fysiskt och psykiskt våld, sexuellt utnyttjande och övergrepp, bortförande och handel med barn samt skydd mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barn enligt artiklarna 19 och 34-36. Diskrimineringsförbudet hindrar inte att vissa grupper av barn med särskilda behov av insatser identifieras och prioriteras i budgetarbetet.

Avslutande bedömning

Utifrån ett barnrättsperspektiv är det positivt att i budgeten prioritera förebyggande insatser till barn och unga samtidigt som man ökar budgetposten för placeringar, eftersom denna tidigare har varit för låg i förhållande till hur behoven ser ut. Att i ett tidigt skede satsa på barns utveckling är en långsiktig investering som ger stor avkastning på sikt. Det är även positivt att förvaltningen avsätter resurser för att öka socialförvaltningens möjlighet att konkurrera med de konsulentstödda verksamheternas arvode till familjehem, eftersom detta kan ge lägre placeringskostnader ur ett långsiktigt perspektiv. Vidare stärks barns rättigheter såväl direkt som indirekt genom investeringen i att starta upp Familjefridscentrum.

Den sammantagna bedömningen är att den föreslagna internbudgeten är förenlig med barnets bästa enligt artikel 3 barnkonventionen ur såväl ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv.

Annette Mårs
Ekonomichef

Frida Andersson
Förvaltningsjurist & barnrättsstrateg

